

Flygekorre-LIFE

Rainer Carpelan/Vastavalo

**Mångårigt projekt för
att hjälpa flygekorren**

**METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN**

Sammanhängande habitat genom samarbete

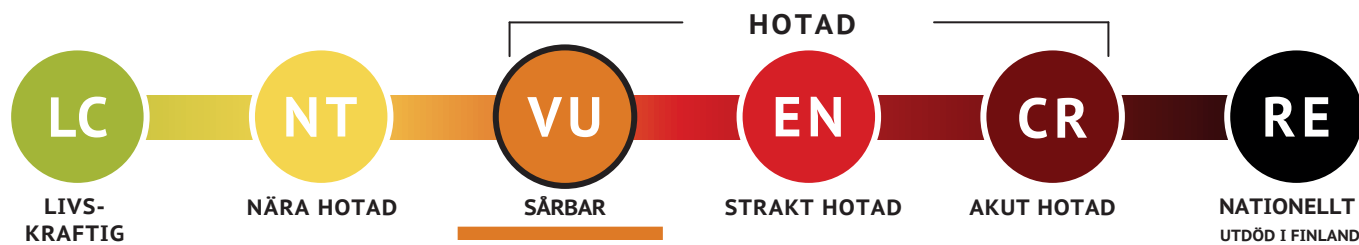
Skogens gåtfulla ande, gråhandske, skogens vingade kurre – flygekorren väcker många associationer. Debatten kring detta lilla däggdjur är ofta rätt laddad. Med tanke på markanvändningen och artens framtid är det mycket viktigt att information om arten är lättillgänglig.

Det huvudsakliga syftet med projektet Flygekorre-LIFE är att öka kunskapen om hur man kunde trygga flygekorrens förekomster exempelvis vid byggande i städer och inom skogsbruket. Man känner redan ganska väl till flygekorrens levnadsätt. Det är dock nyttigt att få mer information om artens förekomster och rörelser för att det i framtiden ska vara lättare att fatta goda beslut inom markanvändningen.

Flygekorrens habitat bör stå i kontakt med varandra för att bilda fungerande habitatnätverk. Det här är mycket viktigt för skyddsarbetet i praktiken. Även fina habitat blir värdelösa för arten för en låg tid om djuren inte kan röra sig mellan dem.

För att underlätta markanvändningen i praktiken samlar vi i detta projekt in existerande information om flygekorren och gör den mer tillgänglig, tar fram nya sätt att ta flygekorren i beaktande och sammanställer guider över beprövade åtgärder. Inom projektet förbereds ingen ny skyddslagstiftning utan avsikten är att genom exempel visa hur de existerande anvisningarna kan tillämpas i praktiken.

Målet uppnås genom samarbete; i projektet deltar sammanlagt 18 centrala organisationer inom planeringen av markanvändningen i Finland och Estland.

Flygekorrens situation har försämrats

- * Flygekorrbestånden (*Pteromys volans* L) har gått tillbaka. Flygekorren klassas av denna orsak som sårbar (VU = vulnerable) i Finland och i Estland.
- * Arten är fridlyst i naturvårdslagen.
- * Flygekorren är en symbol för mångsidiga skogar; skyddet av arten hjälper också hundratals, rentav tusentals andra arter.
- * Flygekorren har gått tillbaka för att de lämpliga habitaterna har minskat i antal och splittrats.
- * Flygekorren är en skogsart, som behöver ett skyddande trädbestånd för att kunna röra sig mellan olika ställen. Den tar sig mycket ogärna över öppna marker eller ställen med ett gles trädbestånd. Den migrerar inte heller.
- * Globalt sett är arten livskraftig (LC = Least concern), men uppgifterna om bestånden utanför Europa är mycket bristfälliga.

Flygekorre-LIFE

- ✦ Skyddsarbete pågår i flygekorrens utbredningsområde i Europa, dvs. Finland och Estland.
- ✦ I projektet tar man fram goda exempel för planeringen av ekonomiskogar i ca 40 objekt i Finland och 12 objekt i Estland.
- ✦ Sammanlagt 22 grönområdesobjekt ligger i städerna Jyväskylä, Kuopio och Esbo.
- ✦ Huvudparten av finansieringen för projektet kommer från EU:s LIFE-fond. Projektets totala budget är ca 8,9 miljoner euro.
- ✦ Projektet förbereder ingen ny lagstiftning och inte heller någon åtstramning av nuvarande lag.

Mångsidigt kunnande inom natursektorn

Ett av flygekorrrprojektets trumfkort är att det sköts av en mångsidig skara aktörer inom natursektorn. I projektet deltar miljövårdsmyndigheter och sakkunniga inom skogsbruket och naturskyddet – och alla har som mål att tillsammans arbeta för flygekorrens bästa. Projektarbetet har delats upp mellan samarbetsparterna enligt specialkunnande, men en hel del av åtgärderna planeras även i samarbete.

Projektpartner är

- Forststyrelsens Naturtjänster
- Närings-, trafik- och miljöcentralerna (NTM) i Egentliga Finland, Norra Savolax och Norra Karelen
- Esbo, Kuopio och Jyväskylä stad
- Kuopio naturhistoriska museum
- Naturhistoriska centralmuseet Luomus
- Naturresursinstitutet LUKE
- Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK

- Forststyrelsen Skogsbruk Ab
- Finlands naturskyddsförbund
- Finlands skogscentral
- Eesti Erametsaliit
- Keskkonnaamet, Estlands miljömyndighet
- Metsakorralduse büroo, Estlands skogsforskningsinstitut
- Riigimetsa Majandamise Keskus, myndighet som sköter statens skogar i Estland

Flygekorren behöver skogskorridorer att röra sig längs

Flygekorrens habitat

Lämpliga habitat för flygekorren har goda bohål och matplatser och ger skydd för arten. Habitatet består i allmänhet av äldre, grandominerade blandskogar med lövträd. Flygekorren behöver speciellt aspar och helst också alar, som är dess näringskällor. Varje individ har i praktiken flera bon, som ligger i håligheter i träd, risbon, holkar och till och med i byggnader.

Reviret är flygekorrens hela liv

Flygekorren rör sig, äter, bygger bo och förökar sig i sitt eget revir. I reviret finns mindre kärnområden, där djuret tillbringar merparten av sin tid med att sköta boet och äta. Honorna behöver i regel ett revir på ca 8 hektar, hanarna ett ca 60 hektar stort område. Honorna håller avstånd från varandra, medan hanarnas revir kan överlappa varandra.

Snabb men kort glidflykt

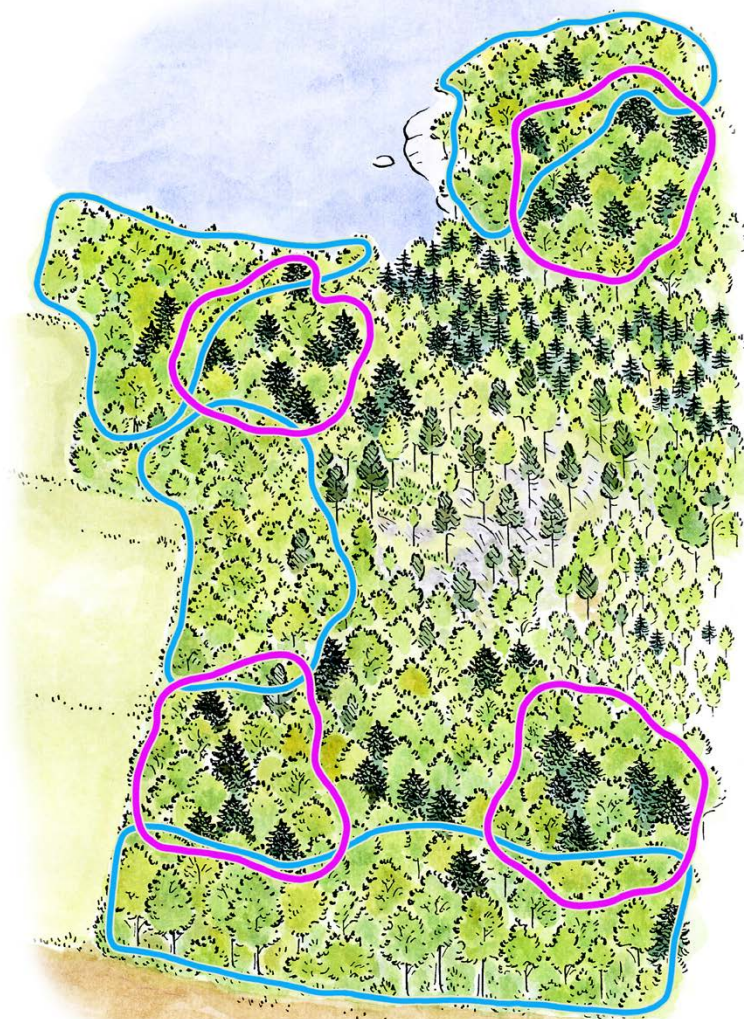
Flygekorren rör sig på ett överraskande stort område för att vara ett så litet däggdjur. Den tar sig snabbt fram i trädbevuxna områden, för den kan glidflyga över små gläntor; den kan lätt glidflyga 20–30 meter. Längden på glidflykten är ungefär den samma som höjden på det träd från vars topp flygekorren har kastat sig iväg.

Habitatnätverk och ekologiska korridorer

Flygekorrarna är beroende av trädbevuxna rutter inom sina revir. Alla träddungar som är minst tio meter höga duger. Trädkronor nära varandra ger flygekorren ett gott skydd. Trädgårdar och parkområden med tillräckligt många stora träd kan också fungera som ekologiska korridorer för arten. På landskaps- eller populationsnivå är det speciellt de unga individerna som behöver rutter över ett större område, eftersom de börjar söka efter ett eget revir längre bort den första hösten av sitt liv. De hittar ett eget revir vanligtvis på några kilometers avstånd från sin "barndomsskog".

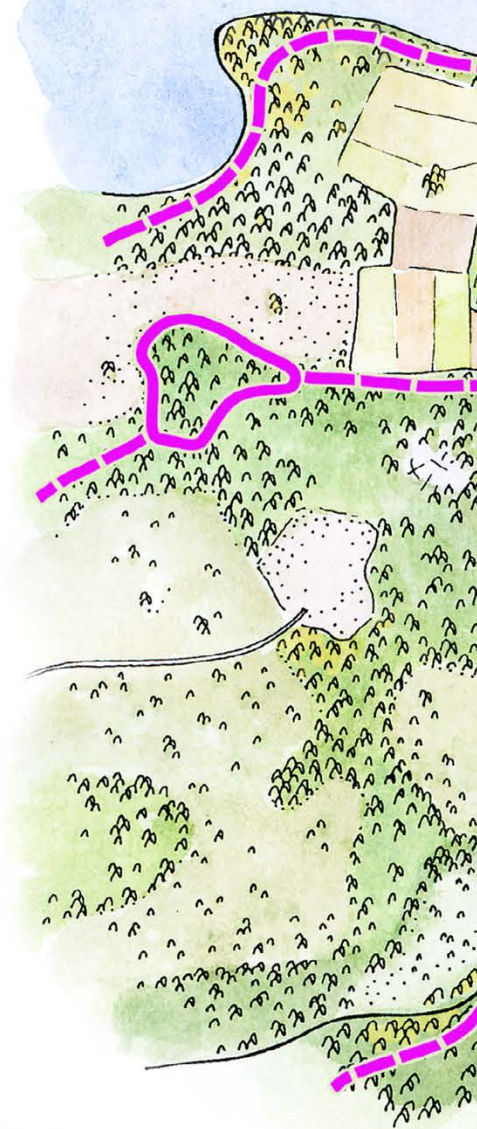
Föröknings- och rastplats

Denna består av boträdet eller flera boträd intill varandra och de övriga träd som flygekorren behöver för förökning och vila. Till föröknings- och rastplatsen räknas därtill de närliggande träd som ger flygekorren skydd och näring. Föröknings- och rastplatserna bör bevaras ekologiskt funktionella, dvs. sådana att flygekorren kan leva i dem. Enligt naturvårdslagen är det förbjudet att förstöra eller försämra dem. Det kan finnas flera föröknings- och rastplatser i ett och samma skogsområde, och de åtnjuter alla lika strängt skydd och ska bevaras funktionella.

De viktigaste delarna av flygekorrhonans revir är föröknings- och rastplatserna (violett) och matplatserna (blå). Vid föröknings- och rastplatserna ska det finnas skyddande träd och i närheten lövträd, speciellt aspar, som näringskälla.

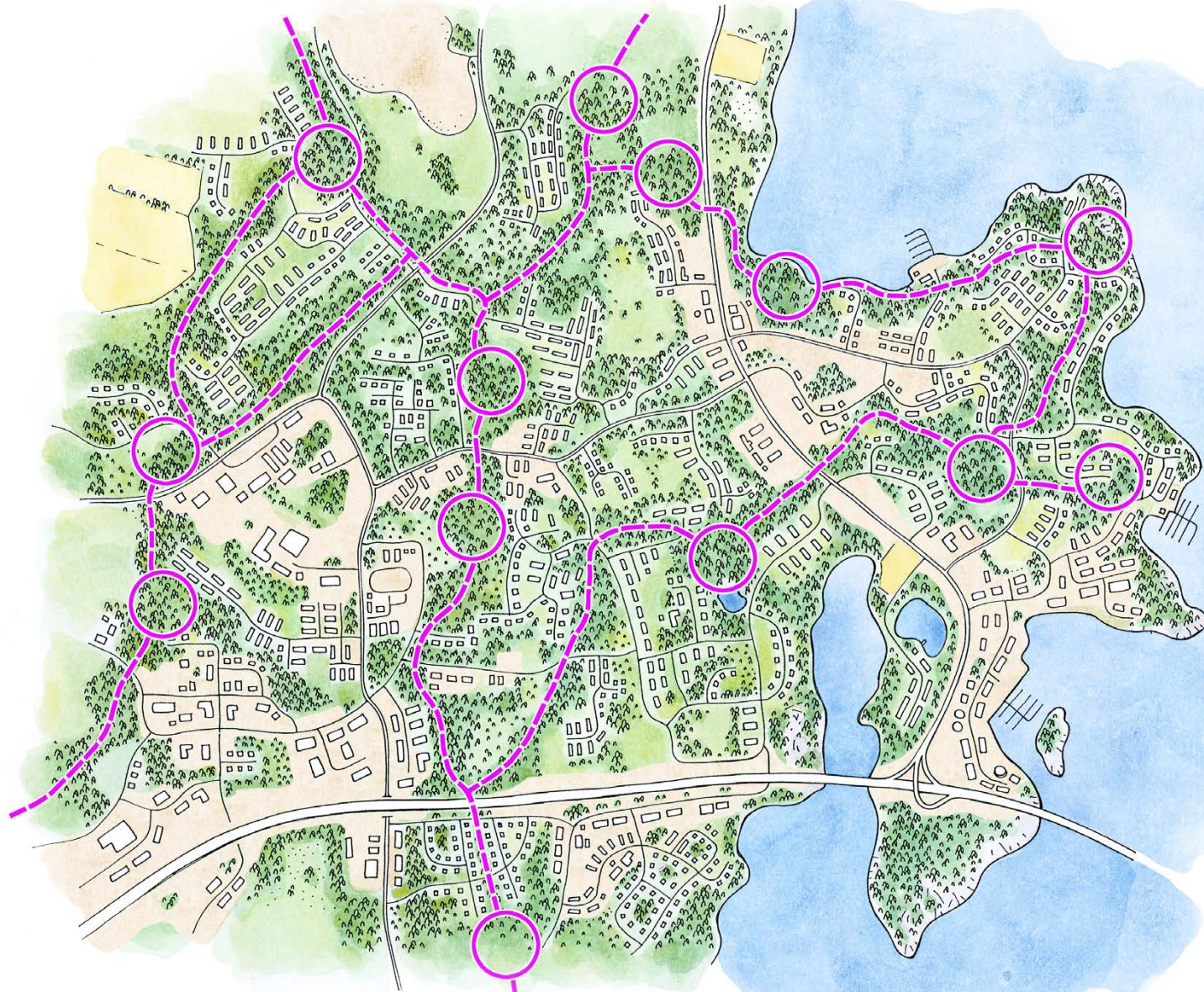
Illustrationer: Tupu Vuorinen

Ilkka Numminen

Ett habitatnätverk består av för flygekorren lämpliga revir och ekologiska korridorer mellan dem.
Om sådana här korridorer saknas, kan flygekorren inte ta sig fram till andra lämpliga habitat.

○ HONAS REVIR
 - - - KORRIDOR

I tätorter kan flygekorrar röra sig också längs träd i trädgårdar och parker, men breda vägar och byggen kan vara oöverkomliga hinder för. Det är otroligt viktigt att man i stadsplaneringen lämnar kvar ekologiska korridorer för flygekorrar.

Illustrationer:
 Tupu Vuorinen

Artdata underlättar arbetet

När man inom markanvändningen känner till var flygekorrar lever och rör sig, kan man göra bättre planer och beslut. I projektet Flygekorre-LIFE samlas information om flygekorr-förekomster på ett och samma ställe, nämligen i Naturhistoriska centralmuseet (Luomus) datasystem Laji.fi. Sakkunniga hittar snabbt och lätt information i den här databasen.

I projektets objekt görs inventeringar på våarna och söks goda sätt att göra en traditionell inventering genom att leta efter arttypisk spillning. Därtill utreds flygekorrars rörelser i fält med hjälp av radiosändare. I Esbo kommer tio flygekorrar att förses med halsband med en radiosändare. På det här sättet får man en mycket klar bild av vilka områden individerna rör sig i.

Inom projektet kommer man också att pröva ett helt nytt inventerings sätt – med hundar. Yrkespersoner kommer att skola hundar att känna igen flygekorrans lukt och spåra djurets rörelser i skogen. Det här är en nyttig metod under alla årstider och i dåligt väder – det traditionella sättet att leta efter spillningskulor är effektivast under perioden mellan vårvintern och försommaren.

Man kommer också att utarbeta utbildningsmaterial om inventeringsmetoderna till yrkespersoner, intressenter och allmänheten.

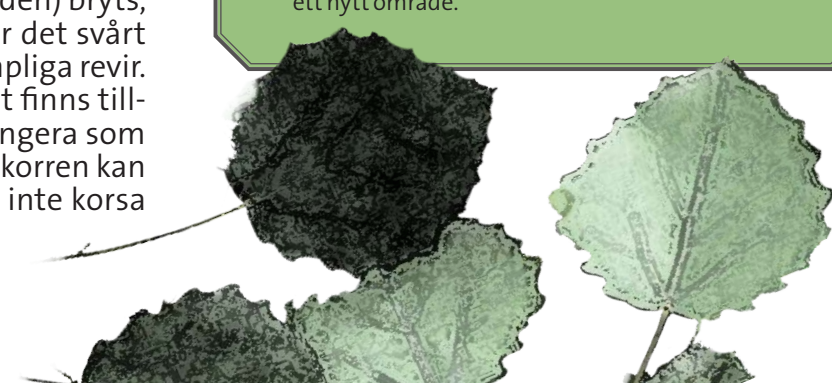
Ekologiska korridorer

Flygekorren behöver tillräckligt breda skogbevuxna rutter, eller ekologiska korridorer, för att kunna röra sig mellan olika habitat.

Om dessa korridorer i tätorter (se bilden) bryts, exempelvis på grund av byggen, blir det svårt för flygekorren att ta sig fram till lämpliga revir. Trädgårdar och parkområden där det finns tillräckligt med stora träd kan också fungera som ekologiska korridorer för arten. Flygekorren kan nog ta sig över gator men sannolikt inte korsa bredare vägar.

Rikligt med artdata på ett ställe

- * I projektet bygger man upp en databas, i vilken införs data om flygekorr-förekomster
- * Planeringen av markanvändningen underlättas när det blir lättare att hitta information om arten.
- * Observationer av arten insamlas från yrkespersoner och naturentusiaster.
- * Databasen kommer också att innehålla modellkartor över habitat som tagits fram av Naturresursinstitutet. Utgående från kartorna kan man lättare uppskatta var habitatnätverk kunde ligga i ett nytt område.

Benjam Pöntinen

På landsbygden och i städer

Flygekorrar kartläggs i projektets ekonomiskogar och deras närområden. Vid planeringen av åtgärderna tar man i beaktande flygekorrens habitatkrav.

Aspen är ett viktigt trädslag för flygekorren, eftersom den ger djuret både mat och skydd. I projektet röjs utrymme för aspplantor. På det här sättet kan man säkerställa aspens kontinuerliga tillväxt i framtiden i 16 skogsobjekt i Finland. I objekten i statens skogar röjer man utrymme exempelvis genom att fälla tallar och gör hack i måren, skogsmarkens humuslager. Asparna får mer utrymme att växa och aspbeståndets kontinuitet tryggas. Därtill inhägnas en del av aspbestånden, så att älgar och andra däggdjur inte kan äta plantorna. I Estland tryggas aspens kontinuitet inom ramen för ekonomiskogsplaneringen.

Man främjar också flygekorrspopulationernas situation i städerna genom att kartlägga nätverken av lämpliga habitat och korridorer.

Med hjälp av dessa kartläggningsdata kan man bättre ta flygekorrarnas rörelser i beaktande i stadsplaneringen i växande städer.

Flygekorrens rutter, eller ekologiska korridorer, och habitat främjas genom att man planterar nya träd och sköter stadsskogarna varsamt. Dessutom byggs boholkar, som kan ersätta boträd.

Flygekorren är en fascinerande art, som vi gärna sprider information om till alla. Flygekorrutställningarna i Finlands naturcentrum Haltia och Kuopio naturhistoriska museum är ett intressant sätt att öka folks kännedomen om projektets huvudfigur. Vi vill presentera flygekorren på sätt som aktiverar besökarnas alla sinnen. Genom naturfostran kan vi hjälpa

denna art inte bara i dag utan också i framtiden.

Under projektet Flygekorre-LIFE grundas också helt nya naturskyddsområden, i Rekijokidalen i Egentliga Finland, Sorsasalo i Kuopio i Norra Savolax och Luhtapohja i Joensuu i Norra Karelen. Totalt fredas nästan 26 hektar natur.

Melanie Hall

Flygekorre-LIFE

Läs mer om oss: <https://www.metsa.fi/web/sv/flygekorre-life> #liitoravalife

Benjam Pöntinen

JYVÄSKYLÄ

KUOPIO

KUOPION
LUONNONTIETEELLINEN
MUSEO

Suomen
luonnonsuojeluliitto

KESKKONNAAMET

LUOMUS
LUONNONTIETEELLINEN KESKUSMUSEO

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

metsäkeskus

METSAKORRALDUSE
BÜROO

Man fick finansiering från Europeiska unionens LIFE-fond för utarbetandet av materialet.
Innehållet återspeglar författarnas synsätt, och Europeiska kommissionen ansvarar inte för användningen av informationen i materialet.